

DİZME VE GEÇİRME KATEGORİSİ OYUNCAKLARI İÇİN KATEGORİK DETAYLANDIRMALAR

 İlker USTA^a

Öz

Oyuncaklar, yaşamı anlamlandırma ve kendini fark etmede, okul öncesi dönem çocukları için en belirgin öğreticidir ve öngörülen gelişimsel süreçleri sağlayan etkili pekiştiricilerdendir. Bu çalışmada, eğitici ahşap oyuncaklar bünyesinde “ipe ahşap boncukları dizme” ve “telden ahşap objeleri geçirme” ana temasıyla yer alan dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları, okul öncesi dönem çocuklarının oyun ve oyuncaklar bütüncülüğünde ilerleyen deneyimleyerek öğrenme ve gözlemleyerek keşfetme süreçleri üzerindeki etkisi bakımından açıklanmıştır. Özü itibarıyla, ahşap oyuncak kategorizasyonu çerçevesinde; ipe boncuk dizme, telden obje geçirme, burgulu ve sarmal geçirme, çentikli parçalarla geçirme ve delikli ahşap tablaya ip geçirme alt kategorilerinden oluşan dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları, psikoseksüel gelişim evreleriyle bağdaşık halde bulunan gelişim alanlarının tümüne doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlamaktadır. Genel olarak bakıldığında, yaşamı anlamlandırma ve kendini tanıma süreci içinde olan 0-6 yaş (0-72 ay) arası okul öncesi çocuklarında bir görevin öngörüleme yapılarak yürütülmesinde yapılandırıcı ve mevcut görevle bütünleşik eylemsel edinimleri pekiştirici bir muhtevaya sahip olan dizme ve geçirme düzenlemeleri, kendine özgü tasarımsal kurgusu itibarıyla, çocuklarda el-göz koordinasyonu eşliğinde ince motor becerilerini geliştirirken, öz düzenleme ve problem çözme becerilerinin gelişimini destekleyerek çocukların kendini fark etmesine yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi çocukluk, Dizme ve geçirme kategorisi, Eğitici ahşap oyuncaklar.

CATEGORICAL DETAILS FOR THE STRINGING AND THREADING CATEGORY TOYS

Abstract

Toys are the most obvious instructors for preschool children in making sense of life and realizing themselves, and they are effective reinforcers that provide the anticipated developmental processes. In this study, toys in the stringing and threading category, which have the main theme of "stringing wooden beads on a string" and "threading wooden objects on a wire" within the educational wooden toys, are explained in terms of its effect on the processes of learning by experiencing and discovering by observing, which progress in the holistic context of preschool children's games and toys. Essentially, within the framework of wooden toy categorization; toys in the stringing and threading category, which consists of the subcategories of stringing beads, threading objects through wire, twisted and spiral threading, threading with notched pieces, and threading a string onto a perforated wooden table directly or indirectly contribute to all developmental areas that are associated with psychosexual development stages. Generally, stringing and threading arrangements, which have a structuring content in the anticipatory execution of a task by preschool children aged 0-6 (0-72

^a Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Ağaçşleri Endüstri Mühendisliği, iusta@hacettepe.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 15.01.2025, Makale Kabul Tarihi: 25.06.2025

months) who are in the process of making sense of life and getting to know themselves, and reinforce operational acquisitions integrated with the current task, help children develop fine motor skills accompanied by hand-eye coordination, and help children become aware of themselves by supporting the development of self-regulation and problem-solving skills, due to their unique design structure.

Keywords: Preschool childhood, Stringing and threading category, Educational wooden toys.

Giriş

Onsekiz yaşa kadar olan psikoseksüel gelişim evreleri zemininde [*Oral Dönem (0-2 yaş)*, *Anal Dönem (2-3 yaş)*, *Fallik Dönem (3-5 yaş)*, *Latent Dönem (5-12 yaş)* ve *Genital Dönem (12-18 yaş)* ekseninde ayrımsanmış bir süreç olarak *Bilişsel Gelişim*, *Psikomotor Gelişim*, *Dil Gelişimi*, *Sosyal ve Duygusal Gelişim* ve *Özbakım Becerisi* ile bütünleşik halde] gerçekleşen çocuk gelişimi, çocukların bir birey olarak kendilerini fark etmesi ve hayatı anlamlandırması açısından çok önemlidir (Usta, 2019). Bu bağlamda, oyun ve oyuncak birlikteliğiyle ilerleyen öğrenme ve keşfetme sürecini ihtiva eden 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi dönem, çocukların tüm gelişim alanları uyarınca öngörülen kazanımları edinmesi bakımından üzerinde önemle durulması gereken çok hassas bir konudur.

Kendine özgü tabiatıyla süreklilik ve değişkenlik içeren gelişim ve davranış, karmaşık ve oldukça etkileşimli bir süreç olarak biyolojik düzenleme (veya biyolojik alt yapı) ile deneyimsel etkilerin mihmandarlığında ortaya çıkan bir durum olup (özü ve mahiyeti itibarıyla okul öncesi dönemi ihtiva eden) erken çocukluk için gerçekleştirilen çocuk gelişimine ilişkin değerlendirmeler çoğunlukla deneyimin rolüne odaklanmıştır (Shonkoff ve Marshall, 2000). Bu noktada, [0-6 yaş (0-72 ay) arası] okul öncesi dönemle bütünleşik bir süreç olan erken çocukluk aşaması, haddizatında gelişimi destekleyen deneyimlerin özel bir duyarlılıkla betimlenmek suretiyle bireyin kapasitesinin ardışık bir gelişim sırasını izleyerek gerçekleştiği biçimlendirici yıllardır, öyle ki fırsat penceresi veya kırılğanlık olarak da adlandırılan hayatın bu aşamasındaki gelişim, birey ile çevre arasındaki ara yüzün bir sonucu şeklinde kendini gösterir (Britto ve Pérez-Escamilla, 2013). Buna göre, çocuk gelişimi için temel teşkil eden (bir deneyimin anlamlandırılarak hayata aksettirilmesine imkan tanıyan) nedensellik bağdaştırması, gözlem yoluyla da öğrenebilen bir olgu olup okul öncesi dönem çocukları neden-sonuç ilişkilendirmesini uygulamalı deneyimlerle öğrenirler (Waismeyer ve Meltzoff, 2017). Bu minvalde; (olumlu katkılarıyla gelişim alanlarına yön veren oyuncaklar eşliğinde) hayal kurma, öz düzenleme, problem çözme, yaratıcı düşünce ve sosyal etkileşim içeren oyun aktiviteleri, okul öncesi çocuklarının sosyalleşmesi ve entelektüel gelişimi için kritik öneme sahiptir (Trawick-Smith vd., 2015). Öyle ki, değişik formasyonlarda kendini gösteren stres yüklü çeşitli olaylara ve durumlara karşı koyabilmek ve sosyal çevreyle başarılı bir şekilde başa çıkabilmek için, çocukların bilişsel çerçevede gerçekçi bir yaklaşımla iyimserlik içinde bulunarak sınamalı deneyimler yordamıyla öz yeterlik kazanması, istikrarlı bir kişilik edinimi açısından çok önemlidir (Horoková-Hoskovcová, 2006). Böyle bakıldığında, (belli bir konu hakkında düşünerek bilinçli farkındalıkla davranabilmeyi temin eden içselliğiyle) itidalli bir tavır sergilemek suretiyle öngörülen hedefe ulaşmak için ortaya koyulan tutum ve davranışlar ile duygu ve düşünceleri kontrol etme yeteneği olarak tanımlanan öz düzenleme, çocukların bilişsel becerilerini ve problem çözme yetilerini geliştirirken, zorluklar karşısında yılgınlığa düşmeden mücadeleye devam ederek karşılaşılan

zorlukların üstesinden gelme becerisini kazanmalarına imkan sağlar (Korucu vd., 2022). Son tahlilde, okul öncesi çocuklukta fiziksel olarak aktif olmak, temel hareket becerilerinin geliştirilmesine büyük katkıda bulunurken, öz düzenleme becerisi ve bilişsel gelişim ile fiziksel ve ruhsal sağlık göstergeleri üzerinde de olumlu etkilere sahiptir (Aadland vd., 2024).

Bu perspektifte, fiziksel aktivite eşliğinde kendini fark etme çabası içerisinde olan okul öncesi dönem çocukları için amaca uygun davranış gösterme bağlamında düzeltme ve/veya pekiştirme sağlayan oyuncakların gelişim alanlarına etkileri bakımından takdim edilmesi önemlidir. Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu bünyesinde yer alan Dizme ve Geçirme Kategorisi oyuncakları bunlardan biri olup çocuk gelişimi üzerindeki olası yansımaları bu çalışmada tanıtılmaya çalışılmıştır.

A. DİZME VE GEÇİRME KATEGORİSİ OYUNCAKLARI

Bologna süreci uyarınca 2013 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde açılan Eğitici Ahşap Oyuncaklar seçmeli dersi nezdinde Prof. Dr. İlker Usta tarafından oluşturulan Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu; 2022 yılında 27 kategori ve 118 alt kategori ile güncellenerek çeşitlendirilmiş olup mevcut kategoriler alfabetik sıraya göre şöyledir (Usta, 2022): Bloklar, Bulyap, Çalgı Aleti, Çivi Çakma, Çöğüncek, Dizme ve Geçirme, Düzenekli, Elbise Giydirmeye, Ev, Fırıldak, Figürler, Harf Öğretme, İç İç Geçmeli, Kaydırma, Kukla, Kule Yapma, Mekan Örneklemesi, Model Eşyalar, Paytak, Pedalsız Bisiklet, Sallanan At, Sayı Öğretme, Scooter (Tekerlekli Kızak), Tertipler, Vasıta, Yapboz, Yeknesak.

Bu çalışmada, eğitici ahşap oyuncaklar ile okul öncesi dönem çocuk gelişimi ilişkilendirmesine bir örnek teşkil etmek üzere, dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları (Usta'nın 2022 yılında güncellediği ahşap oyuncak kategorizasyonu bünyesindeki kategorik muhteva çerçevesinde) tanıtılmıştır. Kategorik olarak dizme ve geçirme oyuncakları; İpe Boncuk Dizme, Telden Obje Geçirme, Burgulu ve Sarmal Geçirme, Çentikli Parçalarla Geçirme, Delikli Ahşap Tablaya İp Geçirme alt kategorilerden oluşmaktadır ve dikkati yönetme becerisi eşliğinde ahenkli bir bütünlük oluşturmanın yanı sıra, uygun el-parmak pozisyonlaması yaparak eş nesnelerin öngörüldüğü gibi bir araya getirilmesine temellenir. Buna göre, dizme ve geçirme eylemlerine göre iki farklı şekilde düzenlenen dizme ve geçirme kategorisi oyuncaklarının 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi çocuk gelişimi zemininde çocuklar üzerindeki işlevi ve etkisi, gelişim alanları mahiyetinde bakılarak, aşağıdaki gibi açıklanabilir.

1. İpe Boncuk Dizme

İpe boncuk dizme düzenlemesi, farklı kalınlıklarda ve uzunluklarda olabilen ip(ler)e çeşitli boyutlarda ve renklerde hazırlanmış değişik şekillerdeki ahşap boncukların/objelerin dizilmesine yönelik eylemselliği içeren oyuncaklar olup işlevsel olarak aşağıda listelenen özellikleri ihtiva eder;

- aynı veya farklı şekillerde/boyutlarda hazırlanmış ahşap boncukların/objelerin bir elle ipin tutulup diğer elin parmaklarıyla kısaç yapılarak çocuk tarafından bir örüntüye göre ipe dizilmesini amaçlar,
- ipe boncuk/obje dizme eyleminin sağ el ve sol el bütüncülüğünde yapılması gerekliliği, çocuğun iki elini bir eşgüdüm ile kullanması suretiyle amaca uygun işlem yapmasını destekler,

- renk-şekil-boyut odağında çocuğun dikkatini çekerek, çocukta objeler arasında öngörüye dayalı bir bakış açısıyla ayırtılma yapmak suretiyle algıda seçiciliğe yönelik tutum almaya yardımcı olur,
- çocuğun bireysel eylemlilikle bütünleşik bir tavırla hareket ederek, aynı şeklin farklı biçimlerdeki veya farklı şekillerin aynı biçimdeki görsellerini içeren objeleri ip üzerinde uyumlu bir bütünlükle oluşturarak öz yeterlik algısını ortaya koymasını sağlar.

2. Telden Obje Geçirme

Telden obje geçirme düzenlemesi, değişik kurgularda hazırlanmış tel dizgesi üzerinde farklı görsellerdeki objelerin/boncukların süreçsel durumun gerekliliğine göre el değiştirmek suretiyle hareket ettirilmesini merkeze alan oyuncaklar olup işlevsel olarak aşağıda belirtilen özellikleri bünyesinde barındırır;

- tekil halde veya çoğul olarak birbiriyle bütünleşik vaziyette U veya S formları ile spiral veya kavisli zigzag ya da başka formlarda biçimlendirilmiş tel dizgesinden sağ veya sol elin parmaklarının kısaç yapılarak aynı veya farklı şekillerde/boyutlarda hazırlanmış ahşap objelerin/boncukların sürüklenerek bir uçtan diğer uca taşınmasını amaçlar,
- mevcut dizgede yer alan objeler/boncuklar için hareketlendirmeyi yapmak üzere, çocuğun işlemsel süreçte başlayarak bunun etkili biçimde sürdürülmesi için kendisinin en etkin bulunduğu elini seçmesine ve hangi parmaklarını kullanacağına karar vermesine yardımcı olur,
- çocuğun, halihazırdaki dizge üzerindeki kör noktaya varıldığında, aktif olarak kullandığı elini değiştirerek diğer eliyle objenin/boncuğun hedefe doğru sürüklenmesinin sürdürülebileceğini fark etmesine imkan tanır ve çocukta mevcut koşullara göre sorumluluk bilinciyle inisiyatif alma becerisinin gelişimine katkı sağlar.

3. Burgulu ve Sarmal Geçirme

Burgulu ve sarmal geçirme düzenlemesi, etrafında vida yolu tarzında açılmış yivler bulunan dikey eksenli silindirik bir uzantıya ortası oyulmuş parçaların vidalama işlemine benzer şekilde yerleştirilmesini öngören oyuncaklar olup işlevsel olarak aşağıdaki temel özelliklere sahiptir;

- çevresine açılan vida yolu ile ahşap tabla üzerinde dikey konumda duran belli bir uzunluğa sahip silindirik çubuğa (ortası oyularak içerisine vidalamaya yönelik bir izlek oluşturulmuş) daire kesitli görünüm önceliğinde olmak üzere çokgen şekilli ahşap parçaların saat yönünde çevrilerek burgulu ve sarmal biçimde geçirilerek yukarıdan aşağıya indirilmesini ve sonrasında mevcut örneklerin tersi istikamette döndürülerek aşağıdan yukarıya çıkarılmasını amaçlar,
- çocuğun vidalama işlemiyle benzeşik bir mantaliteye sahip olan kapak sıkma/kapatma ile kapak gevşetme/açma işlemlerinin saat yönüne göre yapılan çevirme-döndürme hareketiyle gerçekleştiğini anlamasına yardımcı olur,
- bir şeyin sıkılması ya da gevşetilmesi sürecinde çocukta avuçlayarak tutmanın bütüncülüğünde gerekli kavramanın sağlanabilmesi için tüm parmakların (veya baş parmakla işaret parmağının yanı sıra orta parmak eşliğinde bir tutuş sağlamak üzere bazı parmakların) kısaç pozisyonuna getirilmesine yönelik belli bir tavır ortaya koyma becerisini destekler.

4. Çentikli Parçalarla Geçirme

Çentikli parçalarla geçirme düzenlemesi, etrafında yatay olarak zıt yönlü konuşlandırılmış iki veya üç çıkıntının bulunduğu dikey eksenli silindirik bir uzantıya ortasında çentikler açılmış parçaların kademeli çevirme yapılarak yerleştirilmesini amaçlayan oyuncaklar olup işlevsel olarak aşağıda sıralanan özelliklerden müteşekkildir;

- etrafında yatay olarak karşılıklı yerleştirilmiş ikili veya üçlü çıkıntılar bulunan dikey vaziyetteki silindirik çubuğa (ortasına eşdeğer oyuklar açılmış) farklı geometrideki çentikli ahşap parçaların çentik ve çıkıntı ilişkilendirmesi yapılmak suretiyle geçirilerek yukarıdan aşağıya doğru indirilmesini ve bunun ardından tersinir işlemle aşağıdan yukarıya çıkarılmasını amaçlar,
- çocuğun tümsekli güzergah boyunca ortasında oyuntu bulunan parçaları parmaklarıyla uygun şekilde pozisyonlayarak dikey düzlemde hareket ettirmesine yönelik kararlı bir tutum geliştirmesine katkı sağlar,
- mevcut çıkıntılardan ötürü doğrusal akışın engellendiği güzergah boyunca hareketlendirmenin fasılalı yapılması, çocukta mahiyeti itibarıyla zorlu bir sürecin sabırla/azimle üstesinden gelinebileceği fikrinin gelişimine yardımcı olur.

5. Delikli Ahşap Tablaya İp Geçirme

Delikli ahşap tablaya ip geçirme düzenlemesi, üzerinde değişik konumlarda açılmış aynı çaptaki deliklerin olduğu ahşap tablaya ardışık biçimde dikiş işlemi yapar gibi ip geçirilmesini gaye edinen oyuncaklar olup işlevsel olarak aşağıda bahsedilen özellikleri içerir;

- kenar tarafına yakın olmak üzere, yüzeyine birbirini takip edecek şekilde peş peşe delikler açılmış olan ahşap tablanın (iple dikme faaliyeti uyarınca) bir delikten başlayarak sırayla tüm deliklerden ipin geçirilerek çerçevelenmesini amaçlar,
- bir eline ipi alıp diğerinde delikli tablayı tutan çocuğun ip-delik ilişkilendirmesi yaparak parmaklarını olması gerektiği gibi kullanmak suretiyle (mevcut deliklerden biri başlangıç alınarak tablanın arka tarafından ön tarafına getirilen ipin önden arkaya götürülmesinin ardından tekrar aynı örüntüyle) dikiş sürecinin gerçekleşeceğini fark etmesini sağlar,
- bir delikten geçirilip yüzeye aktarılan ipin devamında diğer delikten geçirilerek öbür yüzeye ulaştırılması suretiyle gerçekleşen döngüsel bir sürece yaslanan zemin-şekil bütünleştirmesine atfen soyut içerikli dikiş işleminin çocuk tarafından somutlaştırılmasına yardımcı olur.

B. DİZME VE GEÇİRME OYUNCAKLARININ ÖNEMİ

Genel olarak, dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları, farklı renklerde renklendirilmiş ve farklı geometrik şekillerde hazırlanmış irili ufaklı ahşap parçalarla gerçekleştirilen dizme ve geçirme davranışı uyarınca öngörüleme ve planlama odaklı eleştirel düşünceye dayalı bir yaklaşımdan müteşekkil nadide bir düzenlemedir ve oynayarak öğrenme zemininde tematik açıdan müstesna bir kurguya sahiptir. Buna göre, dikkatin bir noktaya yönlendirilmesinden sonra hasıl olan yoğunlaşmanın devam ettirilmesi suretiyle görevin gerçekleştirilmesine imkan tanıyan eylemsel bütünlüğü ihtiva eden dizme ve geçirme kategorisi oyuncaklarının temel gayesi ana hatlarıyla şöyledir;

- *İpe boncuk dizme düzenlemesi*; farklı renklerdeki ahşap boncukları arka arkaya ipe dizmek,
- *Telden obje geçirme düzenlemesi*; farklı geometrik şekillerdeki renkli ahşap objeleri bükülmüş haldeki tel(ler)den taşıyarak bir uçtan diğer uca geçirmek,
- *Burgulu ve Sarmal geçirme düzenlemesi*; etrafında vida yolu açılmış dikey konumdaki silindirik bir uzantının merkezlenerek oyuk kısmında buna uygun şekilde izlek oluşturulmuş ahşap parçaları mevcut uzantının uç tarafından başlayarak saat yönünde çevirmek suretiyle dibe kadar burgulu ve sarmal olarak geçirmek,
- *Çentikli parçalarla geçirme düzenlemesi*; çevresinde yatay çıkıntıların olduğu dikey bir uzantıdan iç kısmında eşlenik oyuntular bulunan değişik geometrideki çentikli ahşap parçaları gerekli pozisyonlamayı yaparak yukarıdan aşağıya doğru geçirmek,
- *Delikli ahşap tablaya ip geçirme düzenlemesi*; yüzeyinde (kenarlara yakın yerde) birbiriyle aynı mesafede konuşlanmış belli sayıda delikler açılmış olan delikli ahşap tablaya sanki dikiş diker gibi ardışık olarak ip geçirmek.

Bu perspektifte, a) dizme ve geçirme faaliyeti, çocukta ince motor becerilerini geliştirirken, parmakların daha iyi kullanılmasını sağlar, b) dizme ve geçirme eylemi, çocuğun iki elini birbirini ardınca sıralı şekilde kullanmasını gerektirdiği için, tümleşik bir işin sağ el ve sol el birlikteliğiyle yapılmasını pekiştirir, c) el-göz koordinasyonu ile odaklanma yetkinliği bakımından çocukta zihin gelişimini destekler. Bütün çeşitleriyle bakıldığında, dizme ve geçirme kategorisi oyuncaklarının eylemsel muhteva bağlamında okul öncesi dönemdeki çocuk gelişimine yaptıkları katkı ve oynanırken ortaya koydukları eğitsel performans durumu şöyle izah edilebilir; 1) çocuğun mevcut kurguya göre dikkatini ayrıntılara vererek üstlendiği göreve odaklanmasına katkı sağlayan dizme ve geçirme süreçleri, çocukta el-göz koordinasyonu bağlamında ince motor becerilerinin gelişmesini destekler, 2) çocuğu sorumluluk bilinciyle hareket etmeye yönlendiren dizme ve geçirme etkinliği, çocukta büyük bir sabırla görevi yerine getirmek üzere yılmadan ve kararlılıkla göreve yoğunlaşmasına yardımcı olur, 3) öngörülen dizme ve geçirme faaliyetiyle görevi başarıyla tamamlayan çocukta kendilik algısı ile problem çözme becerisi gelişir, 4) olumlayıcı etkisiyle çocukta özgüven gelişimine yardımcı olan dizme ve geçirme eylemi, hedefe ulaşma çabası içindeki çocuğun benlik oluşumunu güçlendirerek özbakım becerisini destekler, 5) amaca uygun davranış sergilemeyi merkeze alan dizme ve geçirme düzenlemeleri, çocukta inisiyatif almaya bağlı sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlar.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi dönemde doğrudan veya dolaylıca gelişim alanlarının tümüne yansıyan etkileri bulunan dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları, özü itibarıyla çocuğun üstlendiği görevi başarıyla yerine getirme yeteneği çerçevesinde kendini fark ederek özyeterliliğini geliştirmesine yardımcı olur ve amaçla uyumlu davranış sergileme becerisini pekiştirir.

Sonuç

Katıksız bir gerçeklik olarak kişilerin içinde bulundukları çevrenin donanımsallığı, bilgisel alanın yapılandırıcı niteliğiyle örtüşük edinimler sebebiyle, yaşam boyunca bireysel davranışlar üzerinde güçlü bir etki yaratmaya devam ettiği için, gündelik hayatın olağanlığında elde edilen gelişimsel deneyimlerin çocukları nasıl etkilediğini anlamak çocuk gelişimi açısından çok önemlidir. Psikoseksüel gelişim evreleriyle ve gelişim alanlarıyla kendine has bir dokusu olan 0-6 yaş (0-72 ay) arası okul öncesi dönem,

her çocuğun oyun ve oyuncaklar eşliğinde dünyayı anlamlandırıp idrak etmesi ve toplumun bir bireyi olarak kendini tanıyıp fark etmesi bakımından kritik öneme sahiptir. Okul öncesi dönem çocuklarının oyun-oyuncak bütüncüllüğünde öğrenme ve keşfetme süreci içinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, eğitici ahşap oyuncaklar yordamıyla beceriye dayalı kazanımlarla birlikte etkili ve kalıcı öğrenim kazanımlarının bu dönemde elde edileceği aşîkardır.

Özü itibariyle, karmaşık ve soyut içsellikteki bir şeyi somutlaştırmak suretiyle zihnen kavramaya imkan tanıyan oyuncakların varlığı, çocuklarda olumlu bir kendilik algısı geliştirmeye yardımcı olurken, çocukların tüm gelişim alanları göstergelerinde istenilen/öngörülen gelişimi gerçekleştirebilmelerine büyük katkıda bulunurlar. Bu noktada, her oyuncakın okul öncesi dönemdeki öğrenme süreçleri üzerindeki etkileri değişkenlik gösterebildiği için, kategorik değerlendirmelerle oyuncakların içerik analizlerinin yapılması optimum çocuk gelişimi açısından faydalıdır. Buna göre, ahşap oyuncak kategorizasyonu bünyesinde yer alan dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları, tasarım kurgusu çerçevesinde ele alınması gereken konulardan biri olup bu çalışmada içeriksel yönden açıklanmıştır.

Genel hatlarıyla bakılacak olursa, (kendini fark etmeye dayalı bireysel başarı içselleştirmesi ile sosyal ve duygusal beceriler dahil olmak üzere gelişim alanlarındaki çeşitli özelliklerin önemli bir göstergesi ve belirleyicisi olarak “ipe boncuk dizme, telden obje geçirme, burgulu ve sarmal geçirme, çentikli parçalarla geçirme ve delikli ahşap tablaya ip geçirme” adlandırmalarıyla) kendine has bir karaktere ve naifliğe sahip dizme ve geçirme kategorisi oyuncakları; a) çocukların benlik saygısıyla bütünleşik bir hissiyatla bir işe/göreve odaklanmasına ve biricik bir birey olarak kendi yetkinliklerini fark etmesine yardımcı olur, b) çocukların görev yapma ve sorumluluk alma duygusuyla öne çıkan başarıma hedefi zemininde bir koordinasyon yaparak düşünme ve süreci yönlendirme yeteneklerini geliştirir, c) çocuklarda el-göz koordinasyonu ile ince motor becerilerini ve dikkati bir yere toplamaya imkan veren konsantrasyon sağlama kabiliyetlerini geliştirir, ç) çocuklarda öz düzenleme ve özyeterlik becerileri ile öngörülen öğrenme ve keşfetme edinimleri için gerekli olan bilişsel becerileri ve manipülatif önermelerle bezenmiş problem çözme yetilerini pekiştirir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Kaynakça

- Aadland, K.N., Lervag, A., Andersen, J.R., Howard, S.J., Ommundsen, Y., & Aadland, E. (2024). Effects of a staff physical activity professional development intervention on preschoolers' mental health and self-regulation: The active learning Norwegian Preschool(er)s (ACTNOW) cluster randomised controlled trial. *Psychology of Sport & Exercise*, 75, 102705. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2024.102705>
- Britto, P.R., & Pérez-Escamilla, R. (2013). No second chances? Early critical periods in human development. *Social Science & Medicine*, 97, 238-240. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2013.09.001>
- Horoková-Hoskovcová, S. (2006). Self efficacy in preschool children. *Studia Psychologica*, 48(2), 175-182.
- Korucu, I., Ayturk, E., Finders, J.K., Schnur, G., Bailey, C.S., Tominey, S.L., & Schmitt, S.A. (2022). Self-regulation in preschool: Examining its factor structure and associations with pre-academic skills and social-emotional competence. *Frontiers in Psychology*, 12, 717317. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.717317>
- Shonkoff, J.P., & Marshall, P.C. (2000). The biology of developmental vulnerability. Samuel J. Meisels & Jack P. Shonkoff (Eds.). In *Handbook of early childhood intervention* (pp. 35-53). Cambridge University Press.
- Trawick-Smith, J., Wolff, J., Koschel, M., & Vallarelli, J. (2015). Effects of toys on the play quality of preschool children: Influence of gender, ethnicity, and socioeconomic status. *Early Childhood Education Journal*, 43, 249-256. <https://doi.org/10.1007/s10643-014-0644-7>
- Usta, İ. (2019). Okul öncesi çocukluk dönemi ve eğitici ahşap oyuncaklar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 211-238.
- Usta, İ. (2022). Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 97-126.
- Waismeyer, A., & Meltzoff, A.N. (2017). Learning to make things happen: Infants' observational learning of social and physical causal events. *Journal of Experimental Child Psychology*, 162, 58-71. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2017.04.018>

